

STIMULAREA GÂNDIRII LATERALE LA PREȘCOLARI

Prof. Andronache Viorica
G.P.N. Grănicești

În vremurile copilăriei noastre, când lipseau atracțiile și jocurile de astăzi, când copiii nu aveau acces la atât de multe jocuri sau cărți pentru copii, ca să nu mai pomenim de jocuri pe calculator și DVD-uri, atât părinții cât și copiii erau nevoiți să își folosească mult mai mult imaginația și, implicit, gândirea laterală, pentru a păstra o atmosferă plăcută, de joacă și destindere, de dezvoltare a gândirii celor mici. Creativitatea noastră era stimulată tocmai din lipsa tuturor atracțiilor care există astăzi, a alternativelor de petrecere a timpului liber, însă existența tuturor posibilităților de recreere pe care copiii le au acum, nu trebuie să ne împiedice să le stimulăm acestora creativitatea și gândirea laterală, într-un sistem de învățământ care se bazează aproape exclusiv pe gândirea verticală.

Noțiunea de "gândire laterală" a apărut în 1967 și își propunea să desemneze un proces sistematic de a gândi, depășind tiparele limitative ale gândirii logice. După dr. Edward de Bono, gândirea laterală s-ar explica astfel: "Nu poți săpa o groapă nouă adâncind o groapă mai veche".

Deci gândirea laterală este o modalitate de gândire ce caută soluții la probleme greu de rezolvat prin alte metode, care în mod normal, ar fi ignorate de gândirea logică.

Edward de Bono face diferența între gândirea laterală și gândirea verticală, care poate fi descrisă ca fiind tradițională, logică. Pe de altă parte, gândirea laterală sugerează faptul că preșcolarul ar trebui să experimenteze diferite modalități de analiză a unei cerințe, în loc să accepte cea mai simplă modalitate de rezolvare.

Gândirea laterală:

- nu este altceva decât abilitatea de a gândi creativ;
- este strâns legată de intuiție, creativitate și dispoziție, toate au aceeași bază;
- este un proces deliberat;
- este un mod de folosire a minții, ca și gândirea logică, dar de alt tip.

Gândirea laterală și cea verticală sunt complementare. Gândirea verticală sau logică presupune existența corectitudinii pe parcursul întregului demers, ea face o selecție prin excludere, negația fiind instrumentul folosit pentru a exclude. Gândirea laterală ne permite să facem erori pe parcurs, pentru ca în final să avem dreptate.

Creația, deci, nu ar mai fi apanajul exclusiv al artiștilor, ci un deosebit instrument practic la îndemâna oricui dorește să gândească diferit. De la copiii de vârstă preșcolară la echipele manageriale de vârf, gândirea laterală a adus tuturor celor care au aplicat-o o nouă perspectivă asupra felului în care funcționează propria minte și o uimitoare creștere a capacității de a propune idei noi, de a găsi soluții și a obține rezultate uimitoare.

Aspecte specifice celor două tipuri de gândiri.

Gândirea laterală	Gândirea verticală
* Deschide drumuri noi.	* Este selectivă, alege o cale și le elimină pe celelalte.
* Generează soluții noi.	* Înaintează doar dacă există o direcție în care să înainteze.
* Înaintează pentru a genera o direcție .	* Se rezumă la cea mai bună abordare.
* Caută, dar nu știe ce caută, până nu găsește.	
* Este provocatoare.	

<ul style="list-style-type: none"> * Poate face salturi. * Nu există negații pentru a bloca anumite încercări. * Primim cu bucurie intervențiile întâmplătoare. * Nu folosește categoriile, etichetele și clasificările fixe. * Urmează căile mai puțin probabile. * Este un proces probabilistic. 	<ul style="list-style-type: none"> * Știe ce caută. * Este analitică. * Este secvențială - putem ajunge la o concluzie urmând anumiți pași, iar fiecare pas trebuie să fie corect. * Folosește negații pentru a bloca anumite drumuri. * Se elimină ceea ce nu e relevant. * Folosește categorii, etichete și clasificări fixe. * Urmează cele mai plauzibile căi. * Este un proces finit.
--	--

Gândirea laterală semnifică un mod de a gândi care urmărește schimbări în percepții, concepte și idei prin utilizarea unor instrumente inedite. Prin aplicarea tehnicilor de gândire laterală copilul devine capabil:

- să sorteze, să clasifice, să compare, să analizeze și să creeze relații între informații,
- să argumenteze opinii și acțiuni, să tragă concluzii,
- să rezolve probleme pe care nu le-a putut rezolva cu metode obișnuite,
- să pună întrebări pentru a rezolva problema, să anticipeze consecințe,
- să propună soluții inovative,
- să aibă încredere în propria judecată,
- să își dezvolte abilitatea de a gândi altfel decât critic și analitic.

Pentru stimularea gândirii laterale a preșcolarilor se pot folosi **întrebări cheie**:

- **Ce s-ar întâmpla dacă ...?**
- **Te-ai gândit la...?**
- **Care este problema ta...? Ce poți face pentru a o rezolva?**
- **Ce se întâmplă când procedezi așa? De ce crezi că se va întâmpla asta?**

Sau putem face câteva **exerciții** menite să dezvolte creativitatea și implicit gândirea laterală a celor mici:

Ce poți face cu?

Arătăm copiilor un obiect, iar ei trebuie să găsească alte întrebunițări pentru acesta, altele decât cel de bază. De ex: Ce poți face cu foaia asta găurită? – O arunc la gunoi/ Avion/ Desenez pe partea întregă/ Fac un desen în jurul găurii ca să fie o floare sau un soare sau un chip de copil...

Ce s-ar întâmplă dacă...?

Le dăm copiilor situații diferite, cerându-le soluții pentru acestea. Fiecare copil își va spune punctul de vedere aducând argumente. De ex: Ce s-ar întâmpla dacă la ușa grădiniței ar bătea Moș Martin? – Aș fugi/ Aș țipa/ L-aș invita în sala de grupă/ I-aș da mancare...

Aș vrea să fiu...(animal, plantă, profesie) pentru că...

Completează desenul!

Cei mici primesc foi pe care am desenat același element. Sunt rugați ca, pornind de la acel element să obțină un alt desen. De exemplu – fiecare copil primește o foaie pe care am desenat un cerc. Pot transforma acest cerc într-o floare/soare/ chip de copil/ coroana de copac/ albina/ cap pe iepure/ broasca....

Fă o poveste folosind jucăriile îndrăgite!

Pun în fața copiilor câteva jucării atrăgătoare (o păpușă, un ursuleț, un iepuraș, un tigru, o mașină). Copiii sunt invitați să-și aleagă o jucărie sau două și folosindu-se de ele să realizeze o scurtă povestire. Din experiență, pot afirma că povestirile după o singură jucărie frânează potențialul creator al copiilor, de aceea se folosesc mai multe jucării, iar copiii au posibilitatea să-și aleagă acele jucării care îi inspiră .

Ca **metode de dezvoltare a gândirii laterale** aleg spre exemplificare doar două: Explosia stelară și metoda cubului.

Metoda Explosia stelară este o metodă de stimulare a creativității, a gândirii laterale , o modalitate de relaxare a copiilor și se bazează pe formularea de întrebări pentru rezolvarea de probleme și noi descoperiri

Pe cinci steluțe de hârtie se scrie câte o întrebare de tipul : CE ? CINE? UNDE ? DE CE ? CÂND ?, iar cinci copii din grupă extrag câte o întrebare. Fiecare copil din cei cinci își alege câte trei , patru colegi organizându-se astfel în cinci grupuri . La expirarea timpului , copiii revin în semicerc și comunică întrebările elaborate, fie un reprezentant al grupului, fie individual, în funcție de nivelul grupei. Copiii celorlalte grupe răspund la întrebări sau formulează întrebări la întrebări. Se apreciază întrebările și răspunsurile copiilor, efortul acestora de a elabora întrebări corecte precum și modul de cooperare și interacțiune .

Iată un exemplu pentru povestea - Punguța cu doi bani , de Ion Creangă.

- UNDE ?

Unde a ajuns cocoșul?

Unde a găsit cocoșul punguța?

Unde l-a aruncat boierul pe cocoș?

Unde și-a alungat baba găina?

Unde a găsit găina o mărgică ?

- CE ?

Ce îi cerea moșneagul, babei ?

Ce a găsit cocoșul pe drum?

Ce a făcut cocoșul în fântână?

Ce bogății a adus cocoșul moșneagului ?

Ce bogății a adus găina babei ?

- CÂND ?

Când a cerut moșul ouă?

Când a bătut moșneagul cocoșul?

Când și-a bătut baba găina ?

Când l-a lăsat boierul pe cocoș să plece acasă ?

- DE CE ?

De ce baba nu-i dădea moșneagului nici un ou ?

De ce a plecat cocoșul de acasă ?

De ce boierul i-a luat punguța?

- CINE ?

Cine l-a bătut pe cocoș?

Cine l-a aruncat pe cocoș în fântână ?

Cine s-a luat după cocoș în cireadă ?

Metoda cubului este folosită mai ales la grădiniță, dar poate fi adaptată și pentru jocurile din familie. Metoda cubului respectă principiul jocului și este extrem de utilă pentru a verifica cunoștințele pe care copilul le-a acumulat de-a lungul unei perioade de învățare. Exact cum îi

spune și numele, e vorba de un cub pe care poți să îl faci din 6 pătrate de carton egale, pe care să le prinzi fie cu lipici, fie cu un capsator.

Dacă vrei ca acesta să arate mai interesant, poți folosi o cutie ale cărei fețe să le colorezi. Pe fiecare față a cubului poți scrie o cerință pe care copilul să o respecte. Dacă nu ai suficient loc să le scrii, poți numerota fețele cubului de la 1 la 6 și apoi poți scrie cerințele separat, fiecare cu numărul corespunzător. Metoda cubului presupune următoarele cerințe:

1. Roșu - descrie
2. Galben – compară
3. Albastru – asociază
4. Verde – aplică
5. Mov – analizează
6. Portocaliu – explică

Cum se aplică această metodă? Copilul va arunca cubul pe o suprafață plană (pe jos sau pe masă), iar numărul fețetei de deasupra sau culoarea care va ieși va reprezenta sarcina pe care o are de făcut copilul.

Iată un exemplu - pentru povestea "Fata babei și fata moșului", fețele cubului pot cuprinde următoarele sarcini:

1. Descrie fata babei și fata moșneagului.
2. Compară cele două fețe.
3. Descrie baba și moșul.
4. Compară cei doi părinți.
5. Găsește alte perechi de personaje : bun- rău.
6. Argumentează de partea cui ești și de ce.

Dar nu trebuie să uităm că jocul are un rol important în dezvoltarea abilităților de a reflecta asupra unor alternative. Jucăriile reprezintă esența jocului în rândul preșcolarilor, care este principala lor activitate, prin intermediul căreia explorează și înțeleg mediul înconjurător și își dezvoltă personalitatea.

În grădiniță folosim multe jocuri ce au ca scop dezvoltarea gândirii laterale și a creativității implicit. Aș putea aminti: jocuri de cuvinte, compunere de ghicitori, de rime, povești create, titluri de povești, de tablouri, schimbarea finalului unei povești.

În concluzie pot spune că este nevoie de efort voluntar, de atenție, de perseverență și auto-disciplină! Altfel nu se generează neuroni și nu se produc conexiuni puternice la nivel neuronal! Prin exersarea tehnicilor și prin usurința în a le utiliza, gândirea laterală devine o atitudine a minții. Deci gândirea laterală reprezintă o parte fundamentală a gândirii omenești și se poate dezvolta prin exercițiu.

Bibliografie:

1. [Cartea mare jocuri \(slideshare.net\)](#)
2. [Colectie de jocuri, tehnici, mijloace, metode creative pentru copii p... \(slideshare.net\)](#)
3. [Gandirea laterala \(esoterism.ro\)](#)
4. [Gândirea laterală - Revista Intelligence \(sri.ro\)](#)
5. [Gandirea laterala, cartea care te ajuta sa devii rapid mai creativ \(infrasunete.eu\)](#)
6. [Microsoft Word - gandirea laterala.doc \(tintim-timy.ro\)](#)